

ความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
Emotional Quotient, Responsibility and Prosocial Behavior of
Junior High School Students at Vijitwittaya School,
Watthana District in Bangkok

กาญจน์ภา ทองหมู่*

Kannapa Thongmoo

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Master of Science (Community Psychology), Major Field Community Psycholog, Kasetsart University

ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน**

Theerapat Wongkumsin

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

Kasetsart University, Thailand

E-mail: kannapa.t@ku.th, fsoctpw@ku.ac.th

Received: July 08, 2026

Revised: July 23, 2026

Accepted: July 25, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน (๒) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน (๓) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน และ (๔) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๔๓ คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑

* นางสาวกาญจน์ภา ทองหมู่ Miss Kannapa Thongmoo. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Master of Science (Community Psychology), Major Field Community Psycholog, Kasetsart University.

** รศ.ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน Assoc.Prof.Dr.Theerapat Wongkumsin, Ed.D. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor.

ผลการวิจัยพบว่า (๑) นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และพฤติกรรมเอื้อสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (๒) นักเรียนที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ขณะที่นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ (๔) ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์; ความรับผิดชอบ; พฤติกรรมเอื้อสังคม;
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น; โรงเรียนวิจิตรวิทยา

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the levels of emotional quotient, responsibility and prosocial behavior of students, (2) compare prosocial behavior of students by personal factors, (3) study the relationship between emotional quotient and prosocial behavior of students and (4) study the relationship between responsibility and prosocial behavior of students. The samples consisted of 143 of junior high school students at Vjittwittaya school, Watthana district in Bangkok. Data were collected using questionnaires, and statistical analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, Least Significant Difference (LSD) and Pearson's correlation coefficient. The statistical significance were set at .05 and .01 level of confidence.

The results as follow: (1) emotional quotient, social responsibility and prosocial behavior of students were at the relatively high level, whereas personal responsibility of students were at the moderate level, (2) students who were different in gender and education level had different prosocial behavior with statistical significance at .01 level, whereas those with different participation in activities had different prosocial behavior with statistical significance at .05 level, (3) emotional quotient was positively related with prosocial behavior of students at .01 level of significance, and (4) responsibility was positively related with prosocial behavior of students at .01 level of significance.

Keywords: Emotional Quotient; Responsibility; Prosocial Behavior;
Junior High School Students; Vjittwittaya School

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ที่มุ่งพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข^๑ รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ที่กำหนดให้การศึกษา มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม^๒ สถานศึกษา จึงไม่เพียงมุ่งเน้นทางวิชาการ แต่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยรอยต่อที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างรวดเร็ว การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) จึงมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการอารมณ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เนื่องจากความสำเร็จของบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอารมณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน^๓ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกรมสุขภาพจิต^๔ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เยาวชนเท่าทันอารมณ์ตนเอง ไขต่อความรู้สึกของคนรอบข้าง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ขณะเดียวกัน ความรับผิดชอบ (Responsibility) ถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม และควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากเป็นรากฐานของความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ และมุ่งมั่นทำงานจนประสบความสำเร็จ^๕ โดยผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบสูง ย่อมสามารถจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิต^๖ นอกจากนี้ พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) ยังเป็นตัวบ่งชี้พัฒนาการทางสังคมที่สำคัญเนื่องจากช่วยส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ท่ามกลางกระแสวัตถุนิยมและการแข่งขันสูงในยุคปัจจุบันที่อาจส่งผลให้

^๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙, (พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๖๐).

^๒ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒. หน้า ๑-๒๓.

^๓ Goleman, Daniel. *Working with Emotional Intelligence*. (Bantam Books, 1998).

^๔ กรมสุขภาพจิต, คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็กและเยาวชน, (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, ๒๕๕๕).

^๕ กนกวรรณ สุภาราญ, ห้องเรียนร่วมใจ...สร้างเด็กไทยหัวใจรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.educathai.com/knowledge/articles/390> [๖ กรกฎาคม ๒๕๖๙].

^๖ สิริทิพย์ สมคิด, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ โรงเรียนพรหมศรีพิทยาคมจังหวัดนครราชสีมา”, การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑).

เยาวชนเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม”^๗ พฤติกรรมเอื้อสังคมจึงเป็นตัวบ่งชี้พัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสมของเยาวชน” โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่นักเรียนต้องเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนโรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

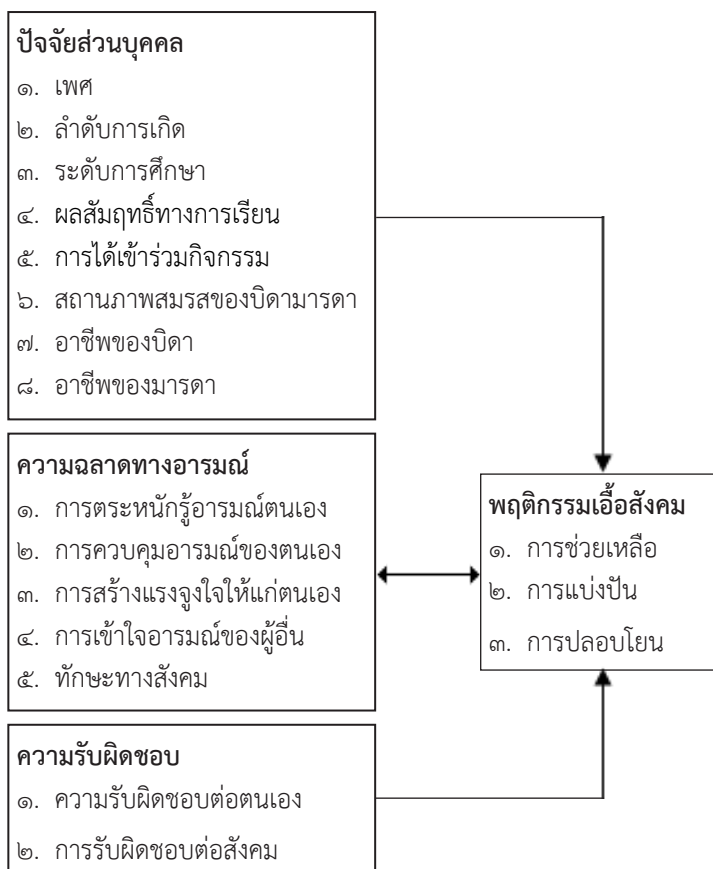
๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

^๗ อธิวัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, “ความฉลาดทางสังคม และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘).

^๘ ประณต เค้าฉิม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙).

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยได้อ้างอิงแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ของ Goleman (1998), แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๒) และแนวคิดพฤติกรรมเอื้อสังคมของ Eisenberg et al. (1984)

วิธีการศึกษา

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๖๖ จำนวน ๒๒๒ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๔๓ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random)

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีข้อคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และเติมข้อความที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงลงในช่องว่างที่กำหนดให้ จำนวน ๙ ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การได้เข้าร่วมกิจกรรม สถานภาพสมรส ของบิดามารดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยยึดตามแนวคิดของ Goleman (1998) ข้อคำถามดังกล่าวเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) จำแนกออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยยึดตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๒) ข้อคำถามดังกล่าวเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) จำแนกออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยยึดตามแนวคิดของ Eisenberg et al. (1984) ข้อคำถามดังกล่าวเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) จำแนกออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

๓. การทดสอบเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง ๐.๖๗-๑.๐ และทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ๓๐ คน เพื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีค่าเท่ากับ .๙๕๒ ความรับผิดชอบมีค่าเท่ากับ .๙๓๐ และพฤติกรรมเอื้อสังคมมีค่าเท่ากับ .๙๘๑

๔. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๔.๑ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้ในการอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๔.๒ สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test, F-test, LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ ๑ เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๔ เป็นบุตรคนกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๗ กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๖๖ มีผลการเรียนเฉลี่ย ๓.๐๐-๓.๔๙ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๗ เข้าร่วมกิจกรรมภายในและนอกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๔ ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามมารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑๔ บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๘ และมารดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๗

๒. ความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = ๓.๕๑$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๗๐$) รองลงมาด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง ($\bar{X} = ๓.๕๓$) ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = ๓.๕๐$) ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($\bar{X} = ๓.๔๘$) และด้านการควบคุมตนเองต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๓๒$)

๓. ความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๕๗$) และมีความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๒๙$)

๔. พฤติกรรมเอื้อสังคม จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = ๓.๕๔$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการพลบโยนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๖๔$) รองลงมาด้านการช่วยเหลือ ($\bar{X} = ๓.๕๖$) และด้านการแบ่งปันต่ำที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๓$)

วัตถุประสงค์ที่ ๒ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

ตัวแปร	t	F	p-value	สรุปผลการทดสอบ
เพศ	-๓.๗๖๘**		.๐๐๐	แตกต่าง
ลำดับการเกิด		๑.๔๓๗	.๒๓๕	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		๗.๕๔๘**	.๐๐๑	แตกต่าง
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		.๙๒๒	.๔๕๓	ไม่แตกต่าง
การเข้าร่วมกิจกรรม	-๒.๐๔๔		.๐๔๓	แตกต่างกัน

สถานภาพสมรสของบิดามารดา		.๓๒๙	.๗๒๐	ไม่แตกต่าง
อาชีพของบิดา		๑.๒๓๖	.๒๙๙	ไม่แตกต่าง
อาชีพของมารดา		.๘๖๖	.๔๘๖	ไม่แตกต่าง

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

จากตารางที่ ๑ พบว่า นักเรียนที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในขณะที่นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนักเรียนที่มีลำดับการเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา แตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ ๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

ตารางที่ ๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

ความฉลาดทางอารมณ์		พฤติกรรมเอื้อสังคม			
		ด้านการช่วยเหลือ	ด้านการแบ่งปัน	ด้านการปลอบโยน	โดยรวม
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	r	.๕๓๔**	.๔๘๖**	.๕๓๒**	.๕๘๐**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
ด้านการควบคุมตนเอง	r	.๔๑๙**	.๔๙๖**	.๓๒๑**	.๔๕๕**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง	r	.๕๕๓**	.๔๒๗**	.๕๘๔**	.๕๘๒**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
ด้านการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	r	.๗๐๑**	.๖๐๐**	.๗๒๙**	.๗๖๐**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
ด้านทักษะทางสังคม	r	.๖๑๖**	.๖๑๗**	.๖๓๗**	.๖๙๘**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
โดยรวม	r	.๗๐๒**	.๖๕๒**	.๗๐๑**	.๗๖๘**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

จากตารางที่ ๒ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นไปจะมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นไปด้วย

วัตถุประสงค์ที่ ๔ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

ตารางที่ ๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

ความรับผิดชอบต่อสังคม		พฤติกรรมเอื้อสังคม			
		ด้านการช่วยเหลือ	ด้านการแบ่งปัน	ด้านการปล่อยใจ	โดยรวม
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	r	.๕๖๒**	.๖๔๘**	.๔๓๐**	.๖๐๙**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	r	.๗๕๘**	.๖๘๕**	.๗๐๘**	.๘๐๓**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐
โดยรวม	r	.๗๔๐**	.๗๔๘**	.๖๓๗**	.๗๙๒**
	P	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๐๐

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

จากตารางที่ ๓ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า นักเรียนที่มีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นไปจะมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นไปด้วย

ตารางสรุปสมมติฐาน

ข้อที่	สมมติฐาน	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
๑	นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		
๑.๑	นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน	✓	
๑.๒	นักเรียนที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		✓
๑.๓	นักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน	✓	
๑.๔	นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		✓

ข้อที่	สมมติฐาน	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
๑.๕	นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน	✓	
๑.๖	นักเรียนที่มีสถานภาพสมรสของบิดามารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		✓
๑.๗	นักเรียนที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		✓
๑.๘	นักเรียนที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกัน		✓
๒	ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน	✓	
๓	ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน	✓	

อภิปรายผลการวิจัย

๑. การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศหญิง และนักเรียนชั้น ม.๒ และ ม.๓ มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่า ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทางอารมณ์และสังคมตามช่วงวัยที่เอื้อต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ได้เร็วกว่าเพศชายและนักเรียนชั้น ม.๑ ที่ยังอยู่ในช่วงรอยต่อของการปรับตัว กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มที่เข้าร่วมเฉพาะภายในโรงเรียน เนื่องจากกิจกรรมภายนอกเปิดโอกาสให้เผชิญโลกกว้างและเห็นปัญหาสังคมจริง ๆ จึงช่วยกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกจากความสมัครใจมากกว่ากิจกรรมภาคบังคับในโรงเรียน

๒. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($r = .๗๖๘$) โดยด้านการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงที่สุด ($r = .๗๖๐$) เนื่องจากนักเรียนที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของคนรอบข้างได้ดี จะเกิดความเห็นอกเห็นใจ นำไปสู่พฤติกรรมช่วยเหลือ แบ่งปัน และพลบโยนผู้อื่นตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

๓. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($r = .๗๙๒$) โดยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = .๘๐๓$) และด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r = .๖๐๙$) ซึ่งให้เห็นว่า แม้นักเรียนจะมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมดี แต่หากขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง พฤติกรรมเอื้อสังคมที่แสดงออกอาจเป็นเพียงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือกระแสสังคม ดังนั้น การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งสองด้านควบคู่กัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการหล่อหลอมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมออกมาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

๑.๑ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับช่วงวัย โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน จิตอาสา คุณธรรม และการเสียสละเพื่อส่วนรวม เช่น ค่ายอาสา, ฟุตบอลกระชับมิตร, ระบบสายรหัส เป็นต้น

๑.๒ โรงเรียนและครอบครัวร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และฝึกการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด (Reflection) หรือการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลอง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจและแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

๑.๓ โรงเรียนควรสร้างวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองควบคู่กับจิตสำนึกต่อส่วนรวม เช่น ฝึกการตั้งเป้าหมายและการบริหารจัดการตนเอง ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงานหรือกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้พฤติกรรมเอื้อสังคมเกิดขึ้นจากความตระหนักรู้ภายในและแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ขณะเดียวกันผู้ปกครองควรส่งเสริมการฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองในชีวิตประจำวันด้วย

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมนอกโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๒ ควรวิจัยเชิงทดลองเพื่อติดตามผลของโปรแกรมพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองร่วมกับความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมในระยะยาว

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. **คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็กและเยาวชน**. สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, ๒๕๕๕.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. “ความฉลาดทางสังคม และพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘).
- ประณต เค้าฉิม. **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒. หน้า ๑-๒๓.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙**. พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๖๐.
- สิรินทิพย์ สมคิด. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ โรงเรียนพรหมศรีพิทยาคมจังหวัดนครศรีธรรมราช”. **การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.
- Goleman, Daniel. **Working with Emotional Intelligence**. Bantam Books, 1998.
- Eisenberg, Nancy, E. Cameron, and K. Tryon. **Development and Maintenance of Prosocial Behavior: International Perspectives on Positive Morality**. Plenum Press, 1984.
- กนกวรรณ สุภาราญ. (๒๕๖๕). **ห้องเรียนร่วมใจ...สร้างเด็กไทยหัวใจรับผิดชอบ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.educathai.com/knowledge/articles/390> [๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕].